

СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

Чалкова І.Ю.

*магістрантка першого року навчання,
Національний університет «Чернігівська політехніка»*

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ НА СВІДОМІСТЬ ГРОМАДЯН

Масова інформація завжди є результатом взаємодії конкретних людей, тому в її розвитку та в аналізі її впливу на свідомість громадян неможливо обійтися без сучасного психологічного знання про особистість. Основна складність проблеми полягає в тому, що реальність, яку пропонують сьогоднішні ЗМІ, часто буває опосередкована чієюсь думкою, спрощена і не завжди пропонує людині можливості для роздуму, аналізу. Українське сьогодні підтверджує, що в деяких випадках ця інформація може бути небезпечною, оскільки людина приймає її готовою, не замислюючись: певній категорії людей буває легше поринути в потік інформації, аніж критично її сприймати.

Фахівець у галузі масових комунікацій В. Лизанчук зазначає: «...людські спільноти творяться мережами інформаційних комунікацій, через які передається необхідна державно-політична, суспільно-економічна, ідеологічна, історична, етнічна та інша інформація. Національна мережа засобів масової комунікації – це один із «трьох китів», на якому базується державна самосвідомість, поряд із національною інтелігенцією та національною політичною елітою». Найбільшу роль у формуванні та поширенні інформації відіграють такі сучасні канали зв'язку як преса, телебачення, радіомовлення, кіно, відео, Інтернет тощо. За допомогою вищезгаданих каналів зв'язку різноманітна інформація активно розповсюджується серед населення. Формуючи громадську думку, ЗМІ акумулюють досвід і волю мільйонів людей та впливають на їх свідомість, вчинки і групові дії [2, с. 217].

Так, теоретичні передумови психології ЗМІ були закладені водночас із становленням багатьох наукових напрямків у психології, які вже стали класичними, що забезпечує надійність, достовірність та науковість даної галузі. Особливого значення в цьому контексті набувають наукові

парадигми загальної, соціальної психології та психології розвитку особистості. Так, серед напрямків зарубіжної психології для розкриття психологічного підґрунтя діяльності ЗМІ особливого значення набувають: психоаналітичний (А. Адлер, З. Фрейд, Г. Фрейд, К. Хорні, Е. Фромм), соціотропний (У. Мак-Дугал, С. Сігеле), фрустраційно-агресивний (Л. Берковіц, Д. Доллард), поведінково-біхевіоральний (А. Басс, А. Бандура, Е. Торндайк, Дж. Уотсон), інтеракціоністський (Д. Мід, Т. Шибутані, Д. Шпигель), когнітивний (Дж. Келлі, Ч. Озгуд, Л. Фестінгер). Із сучасних психологічних напрямків можна виділити теоретико-ігровий (М. Дойч), основні положення теорії організаційних систем (Р. Блейк, Дж. Мутон), теорії і практики переговорного процесу (Р. Фішер, Д. Рубін) та моделі обмеженого впливу (Дж. Клапаред, К. Ховленд, Е. Купер) [1, с. 56].

Також, щодо функцій ЗМІ, важливо підкреслити, що у сучасному суспільстві вони покликані виконувати комунікативну (спостереження за подіями та формування суспільної думки стосовно їх сутності), інформаційну (збирання, редагування, коментування та поширення інформації) та ретрансляційну (відтворення певного способу життя з відповідним набором політичних, духовних, соціальних цінностей) функції, завдяки яким ЗМІ впливають на всі сфери життєдіяльності суспільства [3, с. 4].

Історія людства свідчить про те, що без застосування методів примушення та обґрунтованих прямих заборон запобігти використанню засобів масової інформації в руйнівних цілях неможливо. Методи примушення по відношенню до ЗМІ передбачені законодавством переважної більшості країн світу. Важливою умовою інформаційно-психологічної безпеки особистості є стійкість особистості до різних інформаційно-психологічних впливів, що проявляється у вибірковості при виборі інформації в результаті її критичного аналізу, вмінні оцінювати негативні та суперечливі впливи. Це передбачає певний рівень розвитку свідомості, сформованість певних когнітивних структур [1, с. 59].

Таким чином, ЗМІ створюють для суб'єкта особливу реальність у безлічі різних областей, орієнтуючись в процесі цього на різні психологічні процеси. Зміст і форма засобів масової комунікації повністю орієнтуються на психологічну маніпуляцію. При успішному розвиткові подій вони можуть призводити до пасивності індивіда, до стану інертності, який блокує активні дії. Орієнтуючись на ті численні впливи, які роблять ЗМІ на свідомість громадянина, необхідно акцентувати увагу

на ті їх форми, що будять свідомість і концентрують увагу на суспільно важливих проблемах.

Список використаних джерел:

1. Коваль А.Ш. Психологічні особливості впливу засобів масової комунікації на свідомість людини: безпека та збиток. *Наука і освіта*. 2015. № 11. 60 с.
2. Катаєв Є.С. Інформаційно-психологічна безпека особистості в умовах сучасного суспільства. *Науковий вісник*. Київ, 2019. 220 с.
3. Потапчук Н. Вплив повідомлень засобів масової інформації на психоемоційний стан населення. *Науковий журнал*. Харків, 2019. 16 с.